

tozunk a szerzőnek, hogy a nagy természettudós jellemképét oly nagy szeretettel állította elének és ezzel kiegészítette Bölsche szép biográfiáját. — E két mű pedig amellettt bizonyít, hogy Haeckel éppen nem az a tudatlan hatásvadászó és fennhéjázó demagóg, aminőnek ellenfelei fel akarják tüntetni.

Dr. Szelényi Ödön.

Külföldi lapszemle.

Lehrproben und Lehrgänge. 1907. évfolyam IV. szám.*

Dr. F. *Dörwald* «Deutsche Aufsätze im Anschluss an die Horazlektüre» c. tanulmányban megállapítja, hogy Horatius lírai költeményeit mily mértékig lehet fölhasználni a német fogalmazványok készítésében. Nagyon hasznosnak és célszerűnek tartja a cikkíró azt is, ha a német lírai költemények értelmezése alkalmával rámutat a tanár Horatius lírájának esetleges hatására. Dr. *Baumann* Walter müncheni tanár «Schillers Stellung zum Altertum» c. cikkében arra utal, hogy mennyit köszön Schiller az ókori költők tanulmányozásának. A szerző sorban előveszi Schiller ama balladáit, melyek az ókor iránt érzett mély lelkesedésének köszönik létrejöttüket. Ilyenek: «Götter Griechenlands», «Pegasus im Joche», de különösen a «Siegeseft», melynek mind a 13 versszakát elemzés tárgyává teszi. Igen szép tanulmányt írt e füzetben *Budde* G. hannoveri tanár *Lattmann* Jánosról, ki a régi nyelvek, különösen a latin nyelv tanításának egyik legkiválóbb methodikusa volt. «Über die Konzentration in den allgemeinen Schulen, namentlich im Gymnasium» c. műve a régi nyelvek tanításának methodikájára nézve korszakalkotó. *Budde* mindenekelőtt *Lattmann*-nak a klasszikus nyelvek értékére vonatkozó nézeteivel foglalkozik. A latin nyelv nemcsak formális képző hatása miatt fontos, hanem mert irodalma megismerteti velünk az ókor teljes politikai és szociális életét. Ami a régi nyelvek tanításának methodikáját illeti, *Lattmann* abban a nézetben van, hogy tanításukban, amennyire csak pædagogiailag lehetséges, a tudományos methodusra kell törekedni. A tananyag módszeres feldolgozására nézve általában három oldalt, vagyis három eljárásmodot különböztet meg; ugyanis: 1. Az objektív (tudományos) methodust; 2. A pædagogiai módszert és 3. Az individuális módszert. *Budde* mind a háromnak lényegét behatóan ismer-

* Az 1907. évfolyam I. és II. számairól a M. Pæd. XVI. 506—510, a III. számról a XVII. 54—56. lapjain számoltunk be.

teti. Kimutatja azután, mikép tért át Lattmann, ki eleinte határozott antiherbartista volt, egészen Herbart elveihez.

Az extemporalékat Lattmann nagyra becsüli: a tudás megítélésének legjobb eszközeit látja bennök. A grammatikai tanításra önmagában is nagy súlyt vet; de azért szerinte sem szabad e tanulmánynak korlátlanul uralkodnia. Tanításában más tényezők is tekintetbe veendőek és különösen elsősorban az anyanyelv. Budde már most áttér a «Lateinisches Elementarbuch» c. tankönyv ismertetésére. Lattmann a latin elemi tanításra nézve az inductív módszer használatának helyességét vallotta, s mindig azt hangsúlyozta, hogy a latin tanítás kezdő fokán az egyes mondatok lefordítása mellett minél előbb összefüggő, még pedig érdekes tartalmú darabokra kell áttérni; így a tartalom is eszköz lesz a főcélnek — a nyelvben való kiképzésnek — elérésében. Az összefüggő olvasmány a tanulót tárgyánál fogva is vonzani fogja; ily módon a nyelv a tanuló szellemébe behizelgi és bevési magát; kedvet kap a tanuló a latin szavak betanulásához, melyek alatt annyi sok szép rejtőzik, melyekkel oly gyönyörű gondolatokat lehet kifejezni. Lattmann még igen ajánlja a társalgást is, melynek alapját az olvasottak reprodukciója teheti. Eme gyakorlatok nagy pädagogiai értéke abban nyilatkozik, hogy változatosá tehetik az oktatást és a tanulmányi cél eléréséhez jelentékeny mértékben hozzájárulhatnak.

Tanulmányának végén Budde sajnálkozásának ad kifejezést, hogy a legutolsó porosz tanterv szerkesztésében nem Lattmann, hanem a grammatisták elveit vették tekintetbe, de meg van győződve, hogy Lattmann ideje is el fog érkezni, a mennyiben nézetei telve vannak belső igazsággal, úgy hogy lassanként a legerősebb ellentállást is le fogják győzni.

Némi összefüggésben van e tanulmánnyal a következő három cikk, melynek szerzői: *Ziemann*, *Ehringhaus* és *Gillischewszky*. Az első a latin nyelvben a mellékmondatok lefordításakor előforduló nehézségek elhárítására ad hasznos tanácsokat, a második a latin konjugációk begyakorlására szolgáló szemléltető módszert, t. i. egy általa feltalált és teljesen bevált konjugációs tabellát ajánl; míg az utolsó számos, a görög olvasmányokkal összefüggő scriptum-szöveget közöl.

Simon Fülöp kimutatja, mennyire segíthetik a jól kiválógatott francia klasszikus olvasmányok a többi tárgyak (főleg a klaszikus nyelvek, történelem) megértését, míg dr. *Kreuschmer* «*Behandlung von trigonometrischen Vermessungsaufgaben im mathematischen Unterricht*» c. dolgozatában az általa feltalált matematikai mérőapparátust mutatja be, mely úgy, mint a theodolit bár-

milyen horizontális és vertikális szög, valamint hossz-, magassági, mélységi dimenziók és síkszámítások nivelláló meghatározásaira felhasználható. Szerző a készülék rajzát, valamint a számítás módját is bemutatja. *Titz* «Neue Bahnen in griechischen Unterricht» c. cikkében *Przygode-Engelmann* új görög grammatikájának jó oldalait mutatja ki és ennek a középiskolákba való behozatalát ajánlja. E füzet végén *Fries Vilmos* a dr. *Lietz H.* által alapított és igazgatott Landes-erziehungsheimekre (vidéki nevelőintézetekre) vonatkozó értesítőt ismerteti; ilyen nevelőintézet az értesítő adatai szerint négy van, és a közönség érdeklődése ezen intézetek iránt minden évben fokozódik, olyannyira, hogy ezeknek az intézményeknek a száma minden évben szaporodik. Akik szervezetők iránt érdeklődnek, a dr. *Lietz H.* által kiadott évi jelentésben minden tudnivalót megtalálhatnak. *tj.*

*

Zeitschrift für das Realschulwesen. 1908. I. és II. füzet.

J. Resch: «Bildungsfragen und Schulmassnahmen» címen kritika alá veszi az újabb pädagogiai mozgalmakat és irányokat. Elmélkedéseiből a következő pontokat emelhetjük ki.

A modern élet minden terén hatalmas forrongás észlelhető. Minden irányban nagy az elégedetlenség a meglévő intézményekkel s átalakításuk, újjászervezésük érdekében terv tervet ér. Különösen heves a harc az ifjúság nevelése körül. Sokan a műveltség megszerzésének eddigi szélesre taposott útjait nem tartják már célravezetőeknek s mindenekelőtt azt támadják, ami van. Az utóbbi évek pädagogiai irodalma is nagy romboló munkát végzett és sokszor szinte a lehetetlenséggel határos dolgokat kívánt. Ilyen negatív munkát végző dolgozatokkal foglalkozik elsősorban *Resch*. Megnyitja a sort *P. J. Möbius* tavaly elhalt lipcei orvos «Gedanken über die Schule» című híres munkájának kritikai ismertetésével. Ez a dolgozat egy oly férfiú érzelmeinek tükrö, ki a gimnáziumot érdektelenül, sőt ellenszenvvel járta végig s ez iskolafaj ellen haláláig megőrizte antipatiáját. Okát ő maga abban látja, hogy erős érdeklődése a természettudományok iránt a gimnázium falai között nem kapta meg a szükséges táplálékot. Hibás ebben a tanításra kiszemelt anyag és a tanárok ügyetlensége egyaránt. A vallástan kivételével minden más tárgy meglehetősen kellemetlen hatást hagyott vissza lelkében, a száraz, sívár formalizmusra épített, minden szemléletet mellőző módszer miatt. Ha ez utóbbi téren azóta történt is javulás, mégis a gimnázium művelődési eszközei iránt való ellenszenv inkább növekedett, mint csökkent. Ennek oka az is, hogy a középiskolákban, (tehát reáliskolában is) a tanulókat az anyagnak nagyon is elaprózott, feladatszerű feldolgozására szorítják. Ez még